

AZ
ERDÉLYI EVANG. REF. EGYHÁZKERÜLET
THEOLOGIAI FAKULTÁSÁNAK
É R T E S I T Ő J E

AZ 1902 - 1903. TANÉVRŐL.

SZERKESZTETTE:

K E N E S S E Y B É L A ,

A THEOL. FAKULTÁS IGAZGATÓJA

K O L O Z S V Á R ,
AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET KIADÁSA

1903.

I.

Mi az igazság?

(Tanév-megnyitó beszéd 1902. szept. 14.)

Tisztelt közönség!

Nemes ifjúság!

Az igazi tanulásnak, a komoly tanulmányozásnak egyetlen, valódi célja feleletet nyerni erre a kérdésre, hogy „*mi az igazság?*“ A legtisztább és a legönzettelenebb cél a világon. Belemélyedni, teljes őszinteséggel, minden mellék érdek kizárásával, átadni magunkat annak a studiumnak, melynek végső célja az igazság megismerése. Végig kutatni, megfigyelni az apró részleteket; teljes tárgyilagossággal mérlegelni a külső és belső világ jelenségeit; megnézni mindent, mi látkörünk elé kerül; semmit nem kicsinyelni; vizsgálódva, kérdezősködve s mindent megfigyelve lépésről lépésre előre menni; társalogni az emberiség legnagyobb szellemeivel, kísérni őket a maguk őszinte, odaadó tanulmányozásaikban, velük menni nyomról-nyomra kísérletezéseikben, problémáik oldozgatásában; kalauzolásukra bízni magunkat, de ugyanakkor a saját szemeinkkel nézni meg a dolgokat, a melyekre ők figyelmünket felhívják, önmagunknak benyomásokat szerezni; engedni, hogy a dolgok, az élet-jelenségek maguk hadd gyakoroljanak reánk hatást; de nem engedni, hogy holmi előzetes, a prioristikus elfogultság, tekintély-nézet ködöt, avagy felhőt vonjon figyelő, kutató lelkünk elé és ne láthassunk tisztán; azután összefoglalni, a sok részlet-benyomást rendszerbe alkotni, kialakítani egy egységes, harmonikus világnézetet, a melyben az értelem, az érzés, a kedély-világ s az akarat, a cse-

lekvés összhangban legyen: ime ez az a munka, ez a feladat, a melyre vállalkozniok kell Önöknek, ifjú barátaim, mint főiskolai polgároknak. Mikor fakultásunk törvényeinek aláírtak, akkor becsületszóra nemcsak arra kötelezték magukat, hogy e törvények rendelkezéseit megtartják s azokat teljesíteni igyekeznek úgy, amint tisztességes és becsületes emberek a maguk adott szavát megtartják, hanem arra is, hogy őszintén, önzeitenül tanulmányozni fognak, keresik az igazságot és kutatják, — mint a Jób könyve mondja, — hogy „minémű úton mehetni oda, hol a világosság lakozik?“ (Jób 38: 19.) Mert utóvégre is végső elemzésében Önöknek mindnyájuknak az lesz a feladata, hogy akár a templomi szószéken, akár a tanári katedrán világosságot terjesszenek, igazságot hirdessenek s ne homályos beszédekkel szóljanak és ne hínárba vezető bolygó fényt követve, ideoda tévelyegjenek.

Ezt az elköteleztetést azért kell Önök előtt hangsúlyoznom, kiemelnem és erre figyelmüket különösebben felhívnom, mert fájdalom, igazán csak rendkívül kevesen vannak, a kik csak távolról is meg tudnák érteni, hogy tulajdonképen mi a célja a főiskolai tanulmányozásnak s tisztában volnának azzal, hogy miért is jöttek az egyetemre? A theologus talán azért, hogy jól-rosszul lemorzsolván a négy évi tanfolyamot, — melyet mint kényszert tekint, — majd kényelmes parochiát kapjon? A tanárjelölt, hogy majd valahol katedrát nyerjen sok pályázatás és még több kilincselés árán?

Legyünk csak egészen őszinték, bizony a legtöbbször csak épen képesítő-okmány kell, semmi több; útlevel valamely állás hoz, a mint eddig meg csak épen érettségi bizonyítvány kellett; de hogy ez csakugyan érettségről s egy bizonyos körű tudásról is tegyen bizonyosságot, azzal alig egy-két százalék törődött.

Elismerem ugyan a diplomára törekvésnek is a jogosultságát. Hiszen tudásunkat a gyakorlati élet terén akarjuk mindnyájan értékesíteni; állást, megélhetési módot, eszközt óhajtunk szerezni. Nem is ezt a törekvést ítélem el; hanem azt, a mely csak épen és kizárólag az állást, a megélhetési módot látja maga előtt és nem azt az eszményt, hogy aztán *miként* töltsse be hivatását. Az ellen a felfogás ellen kell minden erőnkől küzde-

nünk, a mely csak a „kenyér-botjának“ megszerzésére törekszik, a mely csak megélhetési eszközt lát a maga parochiájában, vagy tanszékében; de nem egyszer mind elhivatást, nem az Urtól vett és kegyelemből nyert missiót, a melyben reá az igazság, a világo-
gosság, az élet, az üdvösség után sovárgó, áhitozó, éhező és szomjuhozó, égi örökségekkel bíró drága lelkek vannak felelős-
ség, kérdőre vonatás terhe alatt bízva.

Ha csak az állás; ha csak az állás megnyerhetéséhez föl-
tétlenül szükséges képesítő okmány az előttünk lebegő czél: ak-
kor az bizonyos, hogy a négy év szinte egy örökkévalósággal
fölérő hosszúnak tetszik és ha tekintetünk mindig csak a hasz-
nosságon csügg, akkor csaknem minden elénk szabott tantárgy-
nál fölmerül előttünk a kérdés hát ennek már aztán mi hasznát
veszem? miért kell ezt tanulnom? Az időt, a végtelen hosszú
négy évet, ily felfogás mellett, meg-meg kell rövidíteni szórako-
zásokkal, üres multságokkal, felületes adomázgatással s még jó,
ha némelyeket tisztességérzete visszatart a ledér, nemtelen idő-
töltésektől; tanulni pedig csak a kollokviumok és vizsgák előtt
kell, egyébkor felesleges jó cselekedet volna. A várva-várt állás
pedig majd künn az életben nyugós, nehéz napszámos munka lesz.

Mennyivel más annak ez a négy év és mennyivel más lesz
maga az egész élet, annak minden kötelessége, a ki *hiva-
tásra* készül, a ki úgy érzi, hogy *missiót* teljesít, a mikor mun-
káját végzi! Az előtt elröppenő rövidnek tűnik föl az elkészülés
ideje. Az tanul, kutat, fárad. Élvezetét, üdülését ott keresi és
találja meg a magasabb szellemi világban; de egyszer mind on-
nét gyűjt kincseket magának, a melyekkel majd másokat is gaz-
dagíthasson és boldog és nagy, szent előjognak, megbecsülhetet-
len kiváltságnak tartja, hogy munkát végezhet, hogy lelkek pász-
tora, vezetője, legeltetője lehet, avagy hogy a gyermeklelkeket,
szíveket nyithatja, igazság beszédével táplálhatja, tudni vágyó
értelmüket kielégítheti, szeretet után sóvárgó érzés világukat ne-
mes érzelmekkel megtöltheti, cselekedni, tenni kívánó akaratak-
nak irányt adhat, szent czélokra tüzhet. Hálás minden óráért, a
melyet hivei építésére fordíthat, vagy a melyet tanítványai kö-
rében tölthet. Megszentelt helynek tekinti azt a templomot, vagy
azt a tantermet, a melyben szólhat és oda mindig csak megol-

dott saruval lép be, mert érzi az Úrnak jelenlétét, a kinek a megbízásából hirdeti az ígét, avagy tanítja a természeti, az erkölcsi, a szellemi világ tárgyait, magyarázza azok titkait, tárja fel produktumait.

Ilyen életfelfogás, ilyen munkásság azonban csak attól várható, a ki az előkészület ideje alatt őszinte, odaadó lélekkel egyenesen az igazság után áhitozik, azt keresi és megtalálván, azt alázatos lélekkel elfogadja.

De mi az igazság? Ezt kérdezték az emberek Pilátus előtt is, azóta is.

Az igazság — *Lhotzkynak* a szellemes megjegyzése szerint — emberileg egy olyan fogalom, a mely felett az ember vitatkozhatik, nevethek, gúnyolódhatik, sőt czivakodhatik; de a melynek az életben semmi tulajdonképeni alakító ereje nincsen. Nem csoda, ha a skeptikus római vállvonogatva utasítja el magától az igazságot; vagy a mikor a modern bölcselő is azt mondja, hogy „ignoramus et ignorabimus.“ Lessing pedig hajlandó az Istennek arra a kezére borulni rá, a melyben az igazság után való kutatás vágyát tartja és nem arra, a melyben az igazság van.

Minden vitatkozás, minden bírálgatás és minden egyéni megjegyzés nélkül csak egy kiváló bölcselőnek és theologusnak a feleletét akarom röviden fölmutatni, a ki úgy tetszik, hogy nem egészen felületesen foglalkozott az igazság kérdésével; de a kit a modern tudomány szeret le is nézni, mellőzni is és a kit a czéhbeli philosophusok közül is csak az egyetlen *Fichte* tudott megbecsülni és szeretni. Elmondom, hogy a János evangéliuma mit felel a pilátusi kérdésre; hadd tegyen ez Önökre közvetlen benyomást s aztán válaszszanak, hogy arra a kézre borulnak-e rá, a mely az igazságot tartja, vagy arra, a melyben a kutatás olthatatlan vágya van?

János előtt az „igazság“ nem *fogalom*, hanem *tény, valóság*, a mit ő látott Abban megtestesülve, a kit ott hallgatott ki Pilátus a törvényszéki csarnokban s a ki a maga isteni nyugalomával, félelem nélkül állott előtte. „A törvény Mózes által adatott; de a kegyelem és a valóság a Jézus Krisztus által lett“ — mondja az I: 17-ben. Jézus előtt csak törvény és tan volt, csak valami

szétfolyó eszmény, csak az igazságra való törekvés; Jézusban ellenben megtestesült az igazság. Ennek az igazságnak a dicsőségét ő maga látta, mert ez benne élő hatásokban mutatta meg erejét, hatalmát. Az igazság nem elvont idea, hanem „élet“, mely teremt, „világosság“, mely a sötétségben fénylik, „kegyelem“, a melynek teljességéből veszünk mindnyájan kegyelmét is kegyelemért.

„Ez vala az embereknek ama világosságok“ — mondja János Jézusról és Jézus azt mondja: „Én vagyok a világ világossága“ s ez az, a mi különösen nagy értékű az emberekre nézve; mert az előttünk csak távolban lobogó fény, az előttünk csak imbolygó eszmény inkább lever és bátortalanokká tesz, míg az, hogy Ő benne, a Jézusban maga is világossággá, tökéletessé lehet az ember: boldogít; fölemel, mert azoknak, a kik őtet bévevék ada ily méltóságot, hogy Istennek fiaivá lennének (I. 12) Bizonyos eszményeket több-kevesebb mértékben mindenikünk mintegy mennyei örökségképen hozott magával e világra és tragikumunk, szerencsétlenségünk és boldogtalanságunk épen abban van, hogy a való csak nagyon hiányosan érvényesíti az eszményeket. De a mikor Jézus ajkáról azt halljuk, hogy „ti vagytok e világnak világossága“, hogy „legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes“, mert azok lehettek: ez valami leirhatatlanul felséges és Jézusnak a jelentősége ránk nézve épen abban áll, hogy Ő kész is, képes is ezt rajtunk, mint testté lett igazság, beteljesíteni. János a maga tapasztalatából tesz bizonyosságot, hogy csakugyan nem marad sötétségben az, a ki Jézusban hisz, Vele jár, Benne él és szent meggyőződéssel mondja, hogy „mostan Isten fiai vagyunk“ (I. Ján. III. 2).

Az igazság egyszersmind *élet*. A Jézus azért jött, hogy az embereknek életök legyen és bővülködjenek (X. 10). Az igazság tehát életet és megelégedést adó teremtő erő, hatalom. És a mikor az Igazság életet ígér, akkor az Atyának parancsát teljesíti, mert az ő parancsolatja örök élet (XII: 50); „az örök élet pedig az, hogy tégedet egyedül ismerjenek lenni igaz Istennek és a kit elbocsátottál a Jézus Krisztust“ (XVII: 3); megismerni, természetesen, nem dogmatikus úton, hanem személyes, élő közösség, egybeköttetés útján. Istennek világos akarata, hogy örök élete

legyen mindenkinek, mindenek éljenek Ő néki. És Jézus ismét a maga tapasztalatából szól „Ez pedig a bizonyágtétel, hogy örök életet adott nekünk az Isten és ez élet az ő Fiában vagy on“ (I. Ján. V: 11).

Az igazságnak hatása azután a *békesség*. „Békességet hagyok néktek, amaz én békességemet adom néktek“ — mondja Jézus. A világ bölcsei által kínált igazság, vagy igazság-töredék csak nyughatatlanságot szül; míg Jézus, mint a megtestesült igazság békességet ígér és ad örökségül. Tanítványainak ezt a békességet kell hirdetniök e világnak; ezt kell kívánniök minden háznépnek, melyhez belépnek és tényleg a Jézusnak igazi tanítványai mindenha a saját egyéni tapasztalatukból tettek bizonyágot: „békességünk vagy on Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által“ (Róm. V 1).

Folytassam-e? Elmondjam-e, hogy az igazság élethatása a szeretet, a szabadság („megismerítek az igazságot és az igazság szabadokká teszen titeket“) és az öröm.

Az igazság tehát világosság, élet békesség, szeretet, szabadság és öröm; de Jánosnál mindezek nem elméleti, elvont meghatározásai az igazságnak, ezek nála nem üres fogalmak, körülírások, hanem leírásai azoknak az élethatásoknak, a melyek az igazságnak, mint erőnek a következményei és a melyeket ő saját magán tapasztalt.

Az igazság — a mint egyik magyarázó megjegyzi — a közönséges életből vett hasonlattal mintegy emlékeztet az energiára, a mely az emberi szellemi erőnek valami csodálatos kisugárzása s a melynek suggestiv hatása alól senki ki nem vonhatja magát, a ki csak büvkörébe jut. Egy Nagy Sándornak, Caesarnak, I. Napoleonnak az erélye százezereket tudott suggerálni és megnyerni céljaik szolgálatára. Nagy kutatóknak, feltalálóknak és felfedezőknak az erélye az életben még nagyobb változásokat tudott előidézni. Csakhogy az emberi energia által elért célok csak mulandók, hamar összeomlanak, mert az erély időhöz kötött, a halál hatalma alá vettetett hordozóival együtt. De az igazság isteni energia és felette áll időök és viszonyok változásainak.

Az igazság élethatóság a Jézus Krisztussal, a kibe mint szőlőtökébe be kell oltatnunk.

Az igazság független az emberek akaratától, tértől és időtől, egyházaktól és confessióktól, de feloldhatatlanul kötve van az Istennek lelkéhez, a melynek az ígélet szerint, ki kell töltenie minden testre és kötve van a feltámadott Jézus nevéhez, a mely előtt meg kell hajolnia minden térdnek. És János megint a saját tapasztalásából mondja, hogy „tudjuk, hogy mi Istentől valók vagyunk“ és „ezen ismerjük meg, hogy mi ő benne lakozunk és ő mi bennünk, hogy az ő Lelkéből adott nekünk“ (I. Ján. V 19 és IV: 13).

Az Úr töltsé ki reánk mindnyájunkra a maga Lelkének kettős mértékét, hogy mi is a tudós bizonyosságával, a meggyőződés ellenállhatatlan erejével mondhassuk: «tudjuk, hogy mi Istentől valók vagyunk!» És legyen a mi életünk, mint a kik tudjuk, érezzük, hogy az az Isten színe előtt folyik le. Atyai szeméi felettünk nyitvák s minket egyen-egyen számon tart és az igazságnak, az örök életnek jegyzett el. Kegyelme a teljes igazságot nekünk adta a Krisztushban. És ez az igazság teremtő, megtartó, ujjászüelő és megváltó erő.

Ezt az erőt kívánom Önöknek s e kívánsággal nyitom meg az 1902–1903. tanévet.

Kenessey Béla,
theol. igazgató.

II.

Adatok az 1902—1903. tanévről.

Az 1902—1903-iki nyolczadik tanév megnyitása a fakultás elöljáróságának, a tanári karnak, az ifjúságnak és az érdeklődő közönségnek jelenlétében 1902. szept. 14-én történt meg az ifjúsági énekkar, *Dr. Bartók György* püspök úr és *Kenessey Béla* igazgató közreműködése mellett. Főtiszteletű és Meltóságos püspök úr emelkedett szellemű tanév-megnyitó imája után *Kenessey Béla* igazgató „Mi az igazság?” című értekezését olvasta fel.

Erre a tanévre fölvételért folyamodott összesen 149 ifjú és pedig a) régi hittanhallgató 61; b) új hittanhallgató 39; c) régi bölcsészethallgató-tanárjelölt 29; d) új bh. tjelölt 20; tehát a theologiai pályára 100, a tanárira 49.

Az 1902. aug. 28-án tartott kari ülést megelőzőleg, — a melyen a fölvételek eszközöltettek, — folyamodványát visszakérte 3 új és 1 régebbi bölcsészethallgató-tanárjelölt; más pályára való lépését jelentette be még a beiratás előtt 1 theologus. A folyamodott ifjak mind fölvétettek s a felszerelések kiegészítették 140 ifjú ellátására.

A beiratások szept. 9. s következő napjain eszközöltetvén a fölvett ifjak közül 7 új bölcsészethallgató és 3 új theologus nem is jelentkezett s okmányait visszakérte, míg a régiak közül két theologus ifjú jelentette be más theologiai akadémiára való távozását. Utólag azonban az első évre két theologiai hallgató vétetett fel.

A theologus ifjak létszáma volt az I—IV éven 93; a bölcsészethallgatóké szintén az I—IV éven 44; összesen 137, ezek közül két theologus ifjú künlakó, három pedig kirendelt segédpap lévén, az internátusban volt a tanév elején 131 ifjú.

A theologusok közül az I—IV. éven 160 kor. egész díjjal fölvétetett 14; 100 kor. kedvezményes díjjal 38; 50 kor. díjra: 34; míg ingyenesnek: 7.

A bölcsészettanhallgató-tanárjelölt ifjak közül pedig 400 kor. egész díjra 24; 300 kor. kedvezményes díjra: 3; 200 kor. díjra: 2; állami ingyenes helyre följánltatott 18.

A theologus ifjak közül 1902. szeptember 16-án meghalt *Erdélyi Sámuel* II. éves ifjú, egyike a legjobb igyekezetű és magaviseletű növendékeinknek; részint pedig nevelőségre, részint künnlakásra, vagy más pályára távozott 6, helyükre azonban évközben újabb fölvételek történtek.

A theologus ifjak közül is időközben, még az első félév folyamán jogi pályára lépett át 4.

A theologus ifjak közül a nagyenyedi Bethlen-kollegiumtól járó ösztöndíjakban a következők részesültek:

Farkas József, Izsák Aladár, Kónya Kálmán, Megyaszai Mihály IV. évesek;

Csutak István, Gyenge János, Koncz Ferencz, Márk Mihály és Ravasz László III. évesek;

Fosztó Dénes, Papp József, Soós Adolf és Koszorús István II. évesek;

Bódi Dénes, Máthé János és Máthé Sándor I. évesek.

Időközben a nagy lelkész-hiányra tekintettel segédlelkészi szolgálatra kellett kibocsátanunk Farkas József theologust; miután Bódi Dénes nem is iratkozott be, Máthé János pedig jogi pályára lépett, az így megüresedett helyekre Falka Károly, Imreh Lajos és Kádár Imre theologusok ajánltattak s nevezettek is ki a Bethlen kollegium előljárósága által.

A bölcsészethallgató tanárjelöltek közül a 18 állami ingyenes helyre a Nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a következő ifjakat nevezte ki: Batta István (IV.), Báthory József (III.), Becző Gyula (III.), Gál Pál (IV.), Gretzmacher Jenő (III.), Kutasi Károly (III.), Mornan Jakab (II), Nagyváthy Ferencz (II.), Osváth Gyula (III.), Osváth Gedeon (II.), Sándor Pál (IV), Schmidt Frigyes (II.), Szabó József (III.), Szegedi Dezső (IV.), Tárcezy Károly (II.), Weiszer Róbert (III.), Zakariás Ödön (III.) és Zsigmond Ferencz (II.)

Miután azonban a jóteteményes ifjak közül Schmidt Frigyes nevelőséget vállalván eltávozott, Báthory József, Gaál Pál és Tárczy Károly 800 – 800 kor. tanárképezdei stipendiumot Osváth Gedeon pedig 600 kor. kari ösztöndíjat nyertek, az így üreedésbe jött 4 helyre a második félevtől kezdve Nagy Imre (II.), Nagy Jenő (I.), Osváth Ödön (II) és Széll Kálmán (I.) éves tanárjelöltek nevezettek ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ó Nagyméltósága által.

Az ösztöndíjakért, valamint az állami ingyenes helyekért minden évben újból külön kell kérvényezni; akik azonban már egyszer ezeket megkapták, lehetőleg mind addig élvezetükben hagyatnak s illetőleg azokra újból felajánlatnak, a mig csak rájuk érdemtelenné nem teszik magukat.

A miniszteri magas rendelet értelmében az állami ingyenes helyeken levő tanárjelöltek a többiekkel együtt mindenben az internátusi fegyelmi szabályok alá tartoznak s a Fakultás Előljárósága az igazgató útján minden semesterben ellenőrzi az illetők tanulmánybeli előhaladását is, amennyiben az ifjak tartoznak fél-évenként kollokválni és erről indexeiket az igazgatónak bemutatni, aki az Előljáróságnak teszi meg e tekintetben jelentését Azoktól a jóteteményesektől, akik a II-ik év végén köteles alapvizsgát vagy mindjárt a tanév végén, vagy legkésőbb szeptember elején le nem teszik s a vizsga letételét hitelesen nem igazolják, a jótetemény elvétetik s helyükre azonnal mások terjesztetnek föl kinevezés végett. Az ingyenes helyekre mindenkor csak oly ifjak ajánlatnak föl, akik már legalább egy félévet töltöttek magában az intézetben és az egyetemen, hogy így a felajánlással, a tapasztalt előmenetel és magaviselet alapján, a tanári kar és illetőleg az Előljáróság mintegy felelősséget vállalhasson további előhaladásukra és jó magaviseletükre nézve.

A theologus ifjak *előmenetelét* a félévi kollokviumok következő eredményei mutatják

Az *első félévben* a 89 theologus ifju közül 1 vagy több tárgyból nem kollokvált az I—IV. éven összesen 20. Az összes tantárgyakból teljes kollokviumot tett 66 ifju közül az I—IV. éven általános *jeles* volt 19; *jó* 22; *elégészes* 25. Az osztályzatok így oszlanak meg: IV. éven jeles = 4; jó = 7; elégés. = 5;

nem kollokvált a kellő időben = 2. III. éven: jeles = 3; jó = 5; elégs. = 5; nem kollokvált = 7. II. éven: jeles = 4; jó = 3; elégs. = 8; nem kollokvált = 7. I. éven: jeles = 8; jó = 7; elégs. = 7; nem kollokvált = 4; 1—1 tárgyból elégtelen volt = 3.

A *második félévben* a 89 theol. ifju közül az összes tantárgyakból kollokvált 74; egy vagy több tárgyból a jövő tanév elejére maradt el 14. Az I—IV éven *jeles* = 17; *jó* = 28; *elégséges* = 29; *elégtelen* = 1. A IV. éven jeles = 4; jó = 5; elégséges = 7; nem kollokvált = 2. A III. éven: jeles = 4; jó = 3; elégséges = 7; nem kollokvált = 6. A II. éven jeles = 3; jó = 5; elégs. = 10; nem kollokvált = 4. Az I. éven: jeles = 6; jó = 15; elégs. = 5; elégtelen 1 tárgyból = 1; nem kollokvált 2.

Jelentékenyen vigasztalóbb ez az eredmény, mint volt az előző éveké s különösen vigasztaló, hogy épen az első év mutatja a legkedvezőbb képet. Vajha reményeinket ez az új növekedésereg meg ne szégyenitené, hanem minden tekintetben beváltaná!

A pályatételek, a melyek részint a Telekianumból, részint a Szász Domokos- és a Nagy Péter-féle alapítványok kamataiból jutalmaztattak s még az 1901—1902. tanév végén kihirdettettek, a következők voltak:

1. *A bibliai tudományok köréből:*

Az ó-testamentum tanítása a bűnről és a kegyelemről.
Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 korona.

2. *A Systematika theológiából:*

Az ev ref. egyház védelme a hazai szektákkal szemben.
Jut. a gr. Teleki- és a Szász Domokos-alapból 70 kor.

3. *Az egyháztörténetből:*

Keserüi Dajka János élete és munkássága.
Jut. a Szász Domokos alapból 70 kor.

4. *A gyakorlati theológiából:*

a) Egyházi beszéd szabadon választott textus felett.

Jut. a Nagy Péter-alapból 40 kor.

b) Predikáció-műfordítás francia vagy német nyelvből.

Jut. a Nagy Péter-alapból 40 kor.

c) A legjobb predikáció írójának és előadójának, aki év-

közben a homiletikai Seminariumon ilyennek találtatott, jutalma a Nagy Péter-alapból 30 kor. (Nyílt pályázat.)

5. *A bibliai nyelvekből szóbeli nyílt pályázatra:*

Jeremiás profécziája a héberből,
a Rómabeliekhez írott levél a görögből.

Jut. a Szász Domokos-alapból 70 kor.

6. A héber nyelvből az I. éves theologusok között legtöbb előmenetelt tanúsító ifju jutalmazására 32 kor.

7. A legjobb harmonium játszó jutalmazására 70 kor.

E kitűzött kérdések közül meddő maradt a systematika theologiai kérdés, az egyházi beszéd pályázat szabad textus felett és a bibliai nyelvekből a nyílt szóbeli pályázat.

A bibliai tudományok köréből kitűzött kérdésre 1 mű adatott be: „Isten tudunkra adja cselekedeteinket“ stb jeligével.

A beérkezett műre vonatkozólag Dr. Kecskeméthy István tanár úr következő bírálatot adván «E mű szerzője számára a pályadíjat kiadandónak vélem, mert bár a kérdés lényegének mélyére egészen nem hatol, de a tárgyhoz mégis elég olvasottsággal és felette folytatott gondolkodás után szól. Dicséretére szolgál, hogy sok forrásmunkát használ; de ennek viszont az a hátrányos közetkezménye, hogy nem a maga szemével nézi a dolgokat. A felölelt anyagon kellőképen uralkodni nem bír Művének ebből folyó hiánya aztán az, hogy nincs elég áttekinthetőleg tagolva. A bűnnek és kegyelemnek Istenhez való viszonyunkra elmaradhatatlan hatásáról pedig, a mi tulajdonképen fő a dologban, nem s szól; de ebben szemmel láthatólag a tétel szövegezése tévesztette meg. A mit onnan is lehet következtetni, hogy az ó testamentomban a bűnnek és kegyelemnek valami tételes meghatározását látszik keresni», a jeligés levél felbontása után a jutalom ifj *Bartók György* III. éves theologusnak adatott ki a f. é. június 20-án tartott évfáráó ünnepélyen.

Az egyháztörténelemből kitűzött kérdésre szintén egy munka adatott be «Mi dolgunk a világon küzdeni Erőnk szerint a legnemesbekért» (*Vörösmarty*) jeligével. *Pokoly József* tanár úr bírálata szerint „a pályamű szerzőjének nagy nehézségekkel kellett megküzdeni, a mennyiben Keserüi életéről igen kevés adat maradt fenn, művei pedig nehezen hozzáférhetőek. Az utóbbi

nehézséggel a szerző dicséretesen megküzdött, mert minden hozzáférhető művet felkutatott és szorgalmasan átolvasgatott, azonban az elsónél kevesebb eredményt ért el, mint a mennyit több utánjárással elérhetett volna. Épen azért a pályamű inkább Keserüi munkásságának, mint életének az ismertetése.

Kétségtelen, hogy szerzőtől beható s részletes életrajzot várni nem lehetett, mert ezt adni nem csak ő, de szélesebb forrásismerettel bíró egyén sem volna képes. Azonban nagyon előnyösen használhatta volna fel azon forrásokat, a melyek Keserüi korát teljes világosságba helyezik. Módjában állott volna a szerzőnek, hogy a kor képét, az egyházi viszonyokat és eseményeket vázolja, ebbe a vázlatba beilleszse Keserüit, a ki jelentékeny tényező volt korának egyházi, társadalmi, sőt politikai életében is. Hogy ezt elmulasztotta: ebben bizonyára oly fogyatékoságot kell látni, a mely a szerző történelmi érzékének fejletlenségére vall.

Azonban, a mit itt mutatott, bőven igyekeznek helyrehozni Keserüi irodalmi tevékenységének az ismertetésénél. Művének ez a része teljesen kielégítő. Nem csak azért lehet vele megelégedni, mert eléggé teljesnek mondható, hanem főleg azért, mivel a szerző nem elégszik meg a puszta ismertetéssel, hanem a méltatásra is vállalkozik és méltatása figyelmet érdemlő. Igaz ugyan, hogy a „munkásság“ alatt nem csupán az irodalmi munkásságot kellett volna érteni, de mert egyházi s közéletbeli tevékenységet Keserüi életébe kívánta befoglalni, így munkájának ezen részében tanúsított felfogása is elfogadható.

A szerző irálya eléggé szép. Tárgya iránt meleg érzés hatván át a szerzőt, ez az előadásból kellőleg kicsillog.

Mindezen okok alapján, bár a mű nem kifogástalan, sőt lényeges fogyatékoságban is szenved, főleg Keserüi irodalmi munkásságának szorgalmas tanulmányozásáért és kellő ismertetéséért a pályadíj szerzőnek kiadható. „A jelíges levél felbontatván, a mű szerzőjeül *Veszprémi Ferencz* I. éves theologus tűnt ki.

A predikáció-műfordításra két munka érkezett. Mind a két pályamű németből való fordítás. „Az Isten a mi reménységünk!“ jelígjü Gerock Károlynak „Über ein Kleines“ A szeretet mindeneket meggyőz“ pedig Theremin Ferencznek „Jakobs Kampf“

cz. egyházi beszéde után fordított. Kenessey Béla igazgató bírálata szerint a mennyire különböző a két predikátornak írói és szónoki egyénisége, olyan különböző feladattal állott szembe a két fordító is. Eldönteni, hogy melyik végezte feladatát jobban? — alig lehetséges. A Gerock fordítója eltalálta Gerocknak azt a szárnyaló, meleg, színes, emelkedett stylusát s alig egy két helyütt maradt az eredeti magas röptének alatta. Híven is, szépen is fordít s csak itt-ott érzik a magyarságán némi idegen íz, mit az eredetihez való ragaszkodás idézett elő. A Theremin beszédének fordítója pedig teljes sikerrel adta vissza az eredetinek finom, elemző, közvetlenül szemléltető, de e mellett mégis tömör, szinte zsúfolt, rövid mondatokra tördelt és mégis gyönyörűen egységes, minden hatás vadászattól ment, de a legmagasabb szónoki dramatizálásban eleven, fokozatosan haladó irányát. Amannak a szónoki ékességeket kellett visszaadnia s nyelvünk ékesítő epithetonjait megkeresnie; ennek ellenben a lélektani finom festés árnyalataihoz és a belső erőteljes küzdelem mozzanatainak a jellemzéséhez a színeket és illetőleg a szavakat.

Mind a két fordítás lelkiismeretes, pontos és jó. A beszédek megválasztása pedig mind a kettőnél jó izlésre vall.

Meddő maradván a szabadon választott textus felett irandott egyházi beszédre a pályázat, ennek a díja adassék ki az egyiknek, míg a műfordításra kitűzött pályadíjjal jutalmaztassék a másik. Feltétlenül mind a kettő megérdemli. A jeligés levelek felbontásakor a Gerock munkája fordítójául *Erdélyi László IV* és a Theremin predikációjának fordítójaként ifj. *Bartók György III.* éves theologus ifjak tűnven ki, a 40 40 kor. jutalom kiadott nekik.

Az évváró ünnepélyen még a következő pályá-, illetőleg szorgalomdíjak osztattak ki a hébernyelvől *Csia Pál I.* éves kapott 32 kor. jutalmat, *Kertész Lajos I.* éves pedig 28 kor. szorgalomdíjat; a homiletikai seminariumon évközben elmondott legjobb egyházi beszéd jutalmát, 30 koronát *Izsák Aladár IV* éves theologus nyerte; a harmoniumon való játékért *Demés Ferencz IV.* éves kapta a 70 kor. pályadíjat, míg *Kádár Géza IV.* éves 40 kor. jutalmat; a 24—24 kor. szorgalomdíjban *Erdélyi László IV* és *Fosztó Dénes II.* éves theologusok részesültek.

A fenmaradt pályadíjak a konviktusi alap javára rendeltettek.

A *tanárjelölt* ifjak közül *Báthory József*, *Gádl Pál*, *Ma-koldy Győző*, *Nagy Géza* és *Tárczy Károly* a 800—800 koronás tanár-képezdei ösztöndíjra tették magukat érdemessé, míg *Csáky László* és *Osváth Gedeon* a 600—600 kor. kari ösztöndíjat nyerték el. Az állami ingyenességet pedig ugyancsak szorgalmuk jutalmául 18-an élvezték. Ha 40 ifjú közül 25 en oly munkrásságot fejtenek ki, hogy ilyen jutalmakra lesznek méltókká, ez kedvező biztosíték arra nézve, hogy majdan az életben is tanúgyünk érdekében jelentékeny tevékenységükkel tűnnek ki.

Az ifjúság erkölcsi magaviselete átlag és egészben meglehetősen volt. Nagyobb fegyelmi ügyben csak egy esetben kellett tanári széket tartani s reméljük, hogy mind jobb és jobb lesz ifjúságunk szelleme, a mint mind többen lesznek, a kik igazán komolyan fogják felfogni a két legeszményibb pályának: a lelkeszinek és a tanárinak igazi jelentőségét és nemességét.

Az egészségügy kezelését dr. *Filep Gyula* egyetemi tanárségéd végezte a legnagyobb buzgósággal, szeretettel, aki a második félévben a közegészségtanból a III. és IV. éves theologusoknak rendkívül érdekes előadásokat is tartott, ismételten is bemutatván nekik városunk összes közegészségi intézményeit és intézeteit.

Intézetünk dísztermében a lefolyt évben is megtartattak a *protestáns esték*, a *gyermek-istentiszteletek* s az október 31-iki és márczius 15-iki ünnepélyek. Mindezek mind mélyebb gyökeret vernek a nagyközönség rokonszenvében s mind több kapcsolatot létesítenek egyházunk tagjai és intézetünk között.

Az Úr adja a maga áldását fiatal intézetünk további működésére is!

III.

A fakultás előjárósága és tanári kara.

1. A fakultás előjárósága.

A fakultás az erdélyi ev. ref. egyházkerület által tartatván fenn s annak tulajdonát képezvén, mint ilyen, annak kormányzata és felügyelete alatt áll.

A közvetlen kormányzás és főfelügyet a fakultás törvényei értelmében a püspökre s illetőleg annak helyettesére és az egyházkerületi közgyűlés által választott fő- és aligondnokokra és a tanári karra van bízva, akik együtt alkotják az intézet előjáróságát.

Az előjáróság elnöke: *Dr. Vályi Gábor*, főgondnok, tud. egyetemi ny. r. tanár, igazgató tanácsi elnök-helyettes.

Aligondnokok: *Hóry Béla*, Kolozsvármegye árvaszéki elnöke, a kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye gondnoka, a kolozsvári ev. ref. egyház presbytere, az Erd. Irod. Társ. rendes tagja stb. *Dr. Gidófalvy István*, kir. közjegyző, egyházkerületi képviselő, a Szeretetház választmányi tagja stb

Előjárósági jegyző: *Pokoly József*, theol. ny. r. tanár.

2. A fakultás tanári kara.

Kenessey Béla igazgató, tanít ó- és újszövetségi irodalomtörténetet és ó- és újszövetségi biblica theológiát; egyházkerületi közfőjegyző, egyet. konventi r tag, a Magy. Orsz. Ref. Egyh. Közalap-Végrehajtó-Bizottság előadója, az Egyetemes tanügyi bizottság tagja, az Orsz. Prot. Árvagyület, a Magy. Prot. Irod Társaság, az Erd. Muzeum-Egylet, az Emke, a Szabad Lyceum és a Mária Dorothea-egyesület választmányi tagja. Tanár 1884 óta. Szerkesztője a Prot. Árvaházi Képes Naptárnak. Helyettes-

ként tanította e tanévben a homiletikát és vezette a homiletikai Seminariumot.

Dr. Kecskeméthy Csapó István, az ó- és újszövetségi írásmagyarázat és a hébernyelv ny. r. tanára. Tanár 1895 óta. Rendes és választmányi tagja a Magy. Prot. Irod. Társaságnak, az Erdélyi egyházi értekezletnek, a Bethámiai egyletnek, a ref. Ifjusági és a budai nőegyletnek, rendes tagja a Magyar Történelmi társulatnak. Szerkesztette a „Kis Tükör“ népies vallásos heti lapot és a „Koszorú“-t, mint a Magy. Prot. Irodalmi Társ. kiadványát.

Pokoly József, az egyháztörténelem ny. r. tanára, egyet. konventi r. tag, a Magy. Prot. Irod. Társ. alapító s a Magy. Történelmi és a Szepesmegyei Történelmi Társulat rendes tagja, választmányi tagja az erdélyi egyházi értekezletnek, a fakultás könyvtárnoka, az Elöljáróság jegyzője, az ifjusági ének- és zeneegylet tanár-elnöke; tanár 1895 óta. Czikkei a Prot. Egyh. és Isk. Lapban és a Prot. Szemlében jelentek meg. Helyettesként tanította a katechetikát.

Nagy Károly, a sythematika-theologia és vallásbölcészlet ny. r. tanára, a tanári szék jegyzője, az erdélyi egyházkerület egyházi értekezletének titkára. Tanár 1895 óta. Az Erdélyi Prot. Lap szerkesztője, tagja az Erdélyi Muzeum-Egyletnek s jegyzője az Emke igazgatóságának. Helyettesként tanította a liturgikát és vezette az I. II. éven a szónoklati gyakorlatokat.

Borsay Samu, a honvédzenekar karmestere, a zene- és ének s zeneelmélet óraadó tanára. Tanár az intézetben 1897 óta.

Dr. Filep Gyula egyetemi tanársegéd, a közegészségtan tanára. Tanit az intézetben 1903 óta.

IV.

A theologiai szakon végzett tananyag.

1. *Új-szövetségi irodalomtörténet* Általános rész; apostoli levelek; a történelmi művek; prófétai irat; újtestamentomi apokryphék és az újtestamentomi kanon története. Heti 3 órán I. és II. éveseknek.

2. *Új-szövetségi biblica-theologia*: Jézus korának eszmévilága; Jézus vallása; a zsidókeresztyénség; a páli tanrendszer és a jánosi tanrendszer. Heti 3 órán III. és IV. éveseknek.

3. *Homiletika*: Általános és különös rész. Heti 2 órán II. és IV. éveseknek.

4. *Homiletikai seminarium* Egyházi beszédek és gyakorlati biblia magyarázatok készítése, elmondása és bírálata. Heti 2 órán III. és IV. éveseknek.

5. *Héber nyelvtan*: Alak- és mondattan; a Genesis olvastása. Heti 3 órán az I. éveseknek.

6. *Héber exegesis* Az Exodus magyarázata I—XX. fejezetek. Heti 3 órán II—IV. éveseknek.

7. *Görög-exegesis*: János evangéliumának magyarázata I—XXI. fejezetek. Heti 3 órán I—IV. éveseknek.

8. *Egyetemes egyháztörténet*: Az egyház megalakulásától a reformációig. Heti 4 órán I. és II. éveseknek.

9. *Magyar prot. egyháztörténet*: A reformáció kezdetétől 1848-ig. Heti 3 órán III. és IV. éveseknek

10. *A magyar prot. egyháztörténet kútforrásai* az első félévben, spec. kollegium heti 1 órán III. és IV. éven.

11. *Alapfogalmak a jog- és államtudományok köréből*, spec. kollegium a második félévben. Heti 1 órán I—IV. éveseknek.

12. *Cura pastoralis*: Általános és különös rész. Heti 2 órán a III. és IV. éveseknek.

13. *Theologiai encyclopaedia*: Általános és különös rész. Heti 3 órán I. és II. éveseknek.

14. *Keresztyén dogmatika*: A keresztyén hit specialis tartalma. Heti 5 órán III. és IV. éveseknek.

15. *Szónoklati gyakorlatok* Kiváló egyházi beszédek olvastatása és előadása. Heti 2 órán I. és II. éveseknek.

16. *Közegészségtan*: Általános rész; különösen a fertőző betegségek és első segélynyújtás. Heti 2 órán III. és IV. éveseknek.

17. *Egyházi ének és zene*: Zongora és harmonium játék. Heti 6 órán I—IV éveseknek.

Ezeken kívül az I. és II. éves theologusok a Ferencz József-Tudomány Egyetemen heti 10 óraszámig hallgattak neveléstant, neveléstörténetet, bölcsészetet, irodalomtörténetet vagy világtörténelmet és a kötelezett tárgyakból ott kollokváltak.

Alap- és lelkészképesítő vizsgák.

Az alapvizsgára, mely 1902. szept. 12-én tartatott meg, jelentkezett 12 ifju, a kik közül 4 nyert jeles, 7 jó és 1 elégséges osztályzatot.

A lelkész-képesítő vizsgák 1902. szept. 10—11 én a következő eredménnyel folytak le

az első lelkész-képesítő vizsgát öt végzett theologus ifjú tette le, köztük 1 jeles, 1 jó és 3 elégséges osztályzattal ;

a másodikat szintén öt segédlelkész, köztük 3 jó és 2 elégséges eredménnyel.

Az 1902. december 18—19-én tartott rendkívüli alap- és lelkészképesítő vizsgák alkalmával az alapvizsgát 7 másod-évet végzett ifjú tette le, jeles eredménnyel 1, jóval 3, elégségesen szintén 3 ;

az első lelkész-képesítőt 2 végzett theologus, mind a kettő elégséges általános osztályzattal ;

a második lelkész-képesítőt 2 segédlelkész, az egyik jeles, a másik elégséges általános osztályzatot nyerve.

Az egyházkerületi közgyűlés azonban a jövőre nézve, a kerületi vizsgáló bizottság jelentése alapján kimondotta, hogy ezen túl rendkívüli vizsgát csakis a legkivételesebb esetekben engedélyez, olyan esetekben, a mikor esetleg valamely súlyos és orvosi bizonyítvánnyal is igazolt betegség gátolta meg a jelöltet a vizsgának a rendes időben való letehetésétől. December hóban csakis javító vizsga tartathatik abban az esetben, ha valaki esetleg a szeptemberi vizsgán valamely tárgyból visszaútasított. A ki szeptemberben vizsgára nem áll — kivéven a fentebb említett

súlyos betegség okát — vizsgát csak a következő év szeptemberében tehet. A kivételes eseteket is a fakultás előjáróságának ajánlatára az Igazgató-Tanács engedélyezheti csak. (45—1901. ehker. kgysi jzökv. hat.)

VI.

fi fakultás könyvtára.

A fakultás könyvtárának gyarapodása a mult tanév végétől 1902. december 31-ig 454 mű 528 kötetben, illetőleg füzetben. A gyarapodás részint vétel, részint ajándékozásból származott.

Vétel útján beszerezett 260 mű 311 füzetben, összesen 451 korona értékkel. Ajándékozás útján 194 művet kaptunk 217 kötet-, illetőleg füzetben.

Ajándékozás útján következők gyarapították könyvtárunkat:

Imre Lajos	119	mű	142	kötet	illetőleg	füzet.
Tókos Sándor	39		39			
Péter károly	24		24			
Miháltz Elek	8		8			
Kelemen Lajos	4	„	4	„		

A könyvtár állománya 1902. decz. 31-ig 9651 mű 15,207 kötet illetőleg füzet. Könyvtárunk gyarapodását jövőre nem a befejezett tanév, hanem mindig a mult polgári év adatai szerint fogjuk kimutatni, mivel fakultásunk költségvetése a folyó évtől fogva a rendes polgári évre tétetett át.

Könyvtárnok *Pokoly Fózsef* theol. ny. r. tanár.

VII.

Bennlakás és konviktus.

Az internátus jelenleg már 140 ifju befogadására van felszerelve; azonban a f. évi egyházkerületi közgyűlés az összes bennlakók számát végleg 120-ban állapította meg és pedig akként, hogy 80 theologus és 40 tanárjelölt ifjú vétessék fel az 1903–1904. tanévre. Ugyancsak közgyűlési határozattal kimondatott, hogy az internátus az eddigi közös háló- és dolgozótermek helyett alakittassék át u. n. czella-rendszerüvé, 2–4 ifjú számára szolgálván egy-egy helyiség. Ez atalakítástól azt várjuk, hogy nemcsak kellemesebb otthont nyernek ifjaink, hanem egy-egy helyiségben kevesebben lévén, jobban és zavartalanabbul dolgozhatnak.

A konviktusi ellátás magának az intézetnek házi kezelése alatt van. Az anyag bevásárlását s a főzésre való felügyeletet főtiszt. és mélt. özv. *Szász Domokosné* úrasszony elnöklete alatt egy női bizottság eszközli, a mely hetenkint váltakozva 2—2 tagja által gyakorolja az ellenőrzést. E bizottság tagjai: *Asztalos Jánosné, Fekete Gáborné, Geréb Mártonné* (alelnök), *Grätz Mórné, Herepei Gergelyné, Incze Gerőné*, özv. *Inczédi Sámuelné*, özv. *Fokszmann Nándorné*, dr. *Kecskeméthy Istvánné* (alelnök), *Kiss Sándorné, Kozma Ferenczné*, özv. *Lengyel Dánielné, Nagy Károlyné, Régeni Györgyné, Szabó Gizella* (titkár), özv. *Szász Lajosné* és özv. *Veress Sándorné*.

Az Elöljáróság és az egyházkerületi Igazgató-Tanács által a bizottság irányában ismételten kifejezett elismerő köszönetnyilvánításhoz hadd csatlakozzék e helyen is hálás köszönetünk a gondos, odaadó, fáradhatatlan munkásságáért, a melyet a bizottság intézetünk érdekében kifejtteni szives volt.

Az átmeneti másfél évről szóló konviktusi számadások az Igazgató-Tanácsnál lévén felülvizsgálat alatt, ez idő szerint azok kivonatait e helyen most sem közölhetjük.

VIII.

Ifjusági egyletek.

Az *Ifjusági Egylet* az 1902. szept. 20-án tartott gyűlésen alakult meg, élén a következő tiszttikkarral: elnök *Izsák* Aladár, alelnök *Megyasay* Mihály, főjegyző *Kutassi* Károly, pénztáros *Batta* István, főlapfelügyelő *Nagy* Géza, főkönyvtáros *Demes* Ferencz, ellenőrök *Pünkösti* Lajos és *Király* Sándor, játékterem felügyelő *Mornau* Jakab, majd *Csulak* Károly, ki szintén lemondván, helyét a tekepálya-felügyelő, *Pataki* Gyula foglalta el. Választott ezenkívül 2 aljegyzőt, 2 könyvtárost, 7 lapfelügyelőt és 6 vál. tagot.

Az Egylet ez évben tartott 4 rendes, 2 rendkívüli és 10 vál. gyűlést, rendezett 4 emlékűnnepélyt és egy jótékonycélú vallásos estélyt. Az Egylet anyagi ügyei a körülményekhez képest elég jól állanak. Mert igaz ugyan, hogy a múlt évről 153 kor. 08 fillért vett át s a tagsági díjából 500 kor. folyt be és az Ének- és Zeneegylet részint hangversenye jövedelméből, részint pénztárából 116 kor. 20 fillért ajándékozott, mivel a múlt évi pénzügyi hiányokat is ez évben kellett pótolnia és a hátrálékokat legnagyobb erőmegfeszítés daczára sem volt képes behajtani és mivel lapokra ez évben sokkal többet szavazott meg az egylet, mint a múltban: mindezeket tekintetbe véve, teljesen kielégítőnek mondható az ez évi zárás, mely szerint 158 kor. 83 fill. vagyon marad.

A könyvtár ez évben sem vétel, sem ajándékozás útján új darabokkal nem szaporodott, csak rendeztetett. Az olvasóterembe a következő lapok és folyóiratok jártak Politikai Lapok: Magyar Szó, Magyarország, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Budapesti Hírlap, Budapesti napló, Egyetértés, Független Magyarország, Alkotmány, Újság, Ellenzék. Szépirodalmiak Vasárnapi Újság, Hét, Új Idők. Egyházi Lapok: E. P. L., E. és I. L., Prot. Pap, Sárospat. L., Debr. Prot. L., Dunántúli, Vasárnap, Kis Tükör, Ker. Evangy,

Ev. Egyh. és Isk., Prot. Szemle. Ifjúsági lapok: Erő, Debr. főisk. Lapok, Sárospataki ifj. Közlöny, Kolozsvári Egyetemi Lapok, Közlöny. Szaklapok: Term. Tud. Közlöny, Századok Phil. Köz-
löny, Magyar Paedagogia, Magyar Nyelvőr, Erdély, Magyar Köz-
élet. Ezeken kívül számos vidéki lap. Élclapok: Kakas Márton,
Borsszem Jankó, Mátyás Diák.

Miután az ifjúsági önképzőkör ez évben is szünetelt, az
egylet elkérte és meg is nyerte az önképzőkör kezelésére bízott,
egy évfárá ima jutalmazására szánt, *Hóry Béla*-alapítvány ka-
matái feletti rendelkezési jogot s évfárá imára pályázatot hirde-
tett, ez azonban meddő maradt.

Az ifjúsági ének és zeneegylet 1902. szept. 21-ikén alakult
meg 45 taggal, ugyanekkor tisztviselőkül választottak: elnök és
pénztáros: *Csiky István*; titkárjegyző *Gretzmacher Jenő*; kar-
mester: *Kádár Géza*; szertárnok *Biró Dezső* és 9 választmá-
nyi tag személyében. Az Egylet a lefolyt tanév alatt tartott 1
alakuló, 5 rendes, 2 rendkívüli és 1 záró gyűlést. 1902. nov.
9 én rendezett egy nagy hangversenyt, melynek 186 K 40 fill.
tiszta jövedelmét az Ifjúsági Egylet és a Theologus kör gyámo-
lítására fordította. Az elmúlt 1901—2-ik isk. évről átvett az
Egylet 1164 kor. 50 fill.-t, mely összeghez hozzácsatoltatván egy
félévi kamat: ez idei bevétel 1185 kor. 30 fill. Ebből kiadás:
135 kor. 79 fill., mely összegből 35 kor. 44 fillt zenekari, 18 kor.
20 fillt énekkari kották beszerzésére, 23 koronát az ifjúsági
lobogó árának kiegészítésére, 25 kor 20 fillt Kovács Endre cello
tanítására és a többi 33 kor 95 fillt szertárunk gyarapítására
fordított. Pénztármaradék 1049 K 51 fill.

Az Egylet vagyona azonban nem csak pénzben áll, hanem
meglehető értékű szertárral rendelkezik. És pedig a mult évről
átvett kották értéke 261 kor. 60 fill., melyhez hozzáadva idei
szerzeményünk: 53 kor. 64 fillt, az összes kottaállomány értéke:
315 kor. 24 fill.

A szertárhoz tartoznak ezenkívül a meglehető értékű
hangszerek, kottaállványok és az idén szerzett nagybőgő
szekrény.

Az Egylet felügyelete *Pokoly József* theol. tanár úr kezé-
ben volt; míg a karok vezetésében *Borsay Samu* ének- és ze-

netanár, továbbá *Kádár Géza* IV éves theologus fejtett ki nagy és elismerésre méltó buzgalmat.

A *Theologus kör* a hit tanhallgató ifjúságból alakult; czélja a honi és külföldi protétstáns theologiák ifjúságával az összekötetést fenntartani, a protétstáns ifjúságot közelebből érdeklő czélokot közösen munkálni, a magyarországi prot. theologiák ifjúsága által kiadott szaklapot anyagilag és szellemileg támogatni.

Az első félév végén volt 89, a második félév végén 86 tagja. Megalakult 1902. szept. 20-án. Elnök lett *Ravasz László*, alelnök *Erdélyi László*, a kit a második félévben *Takács József* váltott föl; főjegyző *Kádár Imre*, pénztáros *Rákosi Dezső*. A Közlöny főmunkatársa *Megyasay Mihály*.

A mult évről átjött 125 K 19 fillér. Az idei összes bevétel 275 K 57 fill. Kiadás 229 K 40 fill. Pénztárkészlet 168 K 57 fill., mely a M. Jelzálog-Hitelbankban van elhelyezve. Ehhez hozzáadva a behajtható követelést: 124 koronát, a *Theologus kör* jelenlegi vagyona 292 K 36 fill.

A Kör szellemi hivatásának is megfelelt. Tagjai élénk munkásságot fejtettek ki a Közlönyben, s az 1903. ápr. 28–29 én tartott eperjesi kongresszus munkájából kiküldöttei derekasan kivették részüket. Továbbá 1902. novemberében Budapesten tartott belmissiói kurzusra egyik tagját kiküldötte, és kebeléből indult ki az a mozgalom, mely a szépen virágzó „Bethlen Gábor-Kört“ alakította meg.

Legfontosabb esemény azonban a Kör ez évi történetében az, hogy elhatározta, miszerint van *Oesterzee Fánosnak Pathmosi Hangok* cz. egyházi beszédeit *Kenessey Béla* igazgató fordításában ki fogja adni.

A Kör által kibocsátott előfizetési felhívás már is viszhangra talált. A munka szeptember hó végére fog megjelenni, mint a Kör kiadványa.

IX.

Statisztikai adatok.

I.

A) Theologiai tanfolyam	A fõltek száma	Nyelvismeretre				Évközben ki maradt	Év végén volt
		csak magyarul beszélt	magyarul és németül beszélt	magyarul és oláhul	magyarul, németül és egyéb nyelven		
I. évfolyamban ..	34	29	—	—	—	3	29
II. évfolyamban	27	23	1	—	—	—	24
III. évfolyamban	21	15	1	3	1	1	20
IV. évfolyamban	18	15	1	1	1	—	18
Összesen..	100	82	3	4	2	4	91
B) Bölcsészeti hallgatók							
I. évfolyamban	17	6	—	2	3	3	11
II. évfolyamban	13	9	1	—	—	2	10
III. évfolyamban	12	4	4	—	1	3	9
IV. évfolyamban .	6	5	1	1	—	—	7
Összesen.	48	24	6	3	4	8	37

A növendékek mindnyájan ev. ref. vallásúak voltak, csak a bölcsészethallgatók között volt 4 ág. h. ev. vallású.

Nemzetiségre nézve mind magyarok

II.

A) Theologiai tanfolyam	A növendékek életkorát tekintve volt:						
	19 éves	20 éves	21 éves	22 éves	23 éves	24 éves	24-nél idősebb
I. évfolyamban	7	12	5	3	1	1	—
II. évfolyamban	—	6	6	8	2	—	—
III. évfolyamban	—	—	5	3	9	4	—
IV. évfolyamban	—	—	—	2	5	10	1
Összesen.	7	18	16	16	17	15	1
B) Bölcsészethallgatók							
I. évfolyamban	5	4	1	1	—	—	—
II. évfolyamban	—	4	2	3	1	—	—
III. évfolyamban	—	1	4	2	2	—	—
IV. évfolyamban ...	—	—	1	3	2	—	1
Összesen.	5	9	8	9	5	—	1

III.

A) A theologiai tanfolyam hallgatóinak szülei között van foglalkozásra nézve	I.	II.	III.	IV.	Összesen
	é v e s e k				
Lelkész ...	3	3	7	2	15
Tanár.	—	—	1	1	2
Orvos ...	1	1	—	—	2
Tanító	6	1	1	2	10
Gazdálkodó ...	3	1	—	—	4
Tisztviselő ...	3	3	4	2	12
Kereskedő..	—	2	—	—	2
Iparos ...	3	1	3	2	9
Földmives	9	9	5	9	32

B) A bölcsészeti tanfolyam hallgatóinak szülei között van foglalkozásra nézve	I.	II.	III.	IV.	Összesen
	é v e s				
Lelkész	2	2	—	2	6
Tanár	1	—	2	—	3
Tanító ..	3	1	1	3	8
Tisztviselő	2	3	2	2	9
Kereskedő	1	—	—	—	1
Iparos ..	1	1	4	—	6
Földmivelő	1	2	2	—	5
Magánzó	—	1	—	—	1

IV

A) A theologiai tanfolyamra	Egyházkerületek szerint volt				
	erdélyi	duna-melléki	dunán-túli	tiszán-inneni	tiszán-túli
I. évfolyamban	28	—	—	—	1
II. évfolyamban	22	—	—	—	1
III. évfolyamban	19	—	—	—	1
IV. évfolyamban	15	—	1	—	2

B) Bölcsészeti tanfolyamon	Egyházkerületek szerint volt						
	erdélyi	duna-melléki	dunán-túli	tiszán-inneni	tiszán-túli	tiszai ág. h. ev.	bányai ág. h. ev.
I. évfolyamban	5	—	—	1	2	2	—
II. évfolyamban	1	1	—	—	7	—	—
III. évfolyamban	5	—	—	—	1	2	1
IV. évfolyamban	3	1	—	1	2	—	—

fiz internátus növendékeinek névsora.

A) A theologiai tanfolyam hallgatói.*

IV. évesek.

1. Bartha Lajos, Kőkös, Háromszék vm.
2. Csiki István, Felvincz, Torda-Aranyos vm.
3. Demes Ferencz, Zabola, Háromszék vm.
4. Erdélyi László, Karczag.
5. Farkas István, Ilyefalva.
6. Farkas Jenő, Székely-Udvarhely, Udvarhely vm.
7. Farkas József, Nyárad-Szt.-Benedek, M.-Torda vm.
8. Izsák Aladár, Bürüs, Somogy vm.
9. Kádár Géza, Orosháza.
10. Kiss Alber, Ilyefalva.
11. Kónya Kálmán, Zabola, Háromszék vm
12. Lőrincz Áron, Farczád, Udvarhely vm.
13. Márton Árpád, Patakfalva, Udvarhely vm.
14. Megyaszi Mihály, Kézdi-Vásárhely
15. Péter Gerő, Étfalva, Háromszék vm.
16. Püskösti Lajos, Úzon, Háromszék vm.
17. Rákosi Dezső, Szent-Erzsébet, Udvarhely vm.
18. Takács József, Felvincz.

III. évesek.

1. Bagoly Lajos, Papolcz, Háromszék vm.
2. Bartók György, Nagy Enyed.

* Csak azok nevei közöltettek, a kik a tanévet elvégezték; az önközben eltávozottak nincsenek felvéve.

3. Csutak István, Zágon, Háromszék vm.
4. Dali István. Szász-Csávás, Küküllő vm.
5. Ferenczi Gyula, Szászváros.
6. Geese Albert, Kőrös. Háromszék vm.
7. Gruzda János. Tövis, Alsó-Fehér vm.
8. Gyárfás Sándor, Seps-Szent-György.
9. Gyenge János, Nagyvárad.
10. Jancsó Alber, Seps Magyaros
11. Kádár Imre, Orosháza.
12. Koncz Ferencz, Királyhalma, Udvarhely vm.
13. Kósa Béla, Seps-Szent-György.
14. Márk Mihály, Kovászna, Háromszék vm.
15. Nagy Domokos, Kutyfalva, K.-Küküllő vm.
16. Pataki Gyula, Aranyos-Gyéres.
17. Pálfi Endre Seps-Szent-György.
18. Ravasz László, Bánffy-Hunyad.
19. Simon Gábor, Moha, Udvarhely vm.
20. Szabó Gyula, Seps-Zalán, Háromszék vm.

II. évek.

1. Balogh Árpád, Szelecske, Szolnok-Doboka vm.
2. Barabás József, Seps-Szentgyörgy.
3. Biró Dezső, Székely-Földvár, Torda-Aranyos vm.
4. Csulak Károly, Száraz Ajta, Háromszék vm.
5. Dengel Géza, Nyárad-Szereda, M. Torda vm.
6. Demény Miklós, Becze, Alsó-Fehér vm.
7. Falka Károly, Seps Magyaros, Háromszék vm
8. Farkas János, Nagy-Enyed, Maros-Torda vm.
9. Filep Árpád, Erdő Szengyel, M.-Torda vm.
10. Fosztó Dénes, Füle, Udvarhely vm.
11. Gámán Sándor, Póka-Keresztur, M.-Torda vm.
12. Koszorus István, Mező-Telegd, Bihar vm.
13. Kovács Gyula, Hanva, Gömör vm.
14. Kovács Sándor, Szilágy-Nagyfalu.
15. Magda Sándor, Iske, Ung vm.
16. Nagy Mihály, Fintaháza, M. Torda vm.

17. Nemes Béla, Oláh-Ujfalu, M.-Torda vm.
18. Pap József, Kovászna, Háromszék vm.
19. Porzsolt István, T.-Szt.-Márton, Szabolcs vm.
20. Rácz Gábor, Erősd, Háromszék vm.
21. Sallai Lajos, Karczag.
22. Soós Adolf, Nyén, Háromszék vm.
23. Szabó Géza, Kolozsvár.
24. Szatmári Gyula, Miriszló, Alsó-Fehér vm.

I. évesek.

1. Czirmay László, Felső-Rákos, Udvarhely vm.
2. Csia Pál, Lisznyó, Háromszék vm.
3. Deák Gábor, Bikfalva, Háromszék vm.
4. Egyed Gábor, Marosvásárhely.
5. Felszegi István, K.-Galambfalva, Udvarhely vm.
6. Gálfi Sándor, M.-Bergenyé, Maros-Torda vm.
7. Gidófalvy Károly, Nagyszeben.
8. Imreh Lajos, Papolcz, Háromszék vm.
9. Incze Gábor, Sepsí-Angyalos, Háromszék vm.
10. Istók Sándor, Bögöz, Udvarhely vm.
11. Jakab György, Szász-Lóna, Kolozs vm,
12. Jakab Lajos, Vajasad, Háromszék vm.
13. Kertész Lajos, M.-Ikland, Maros-Torda vm.
14. Kiss Endre, Egerpatak, Háromszék vm.
15. Kónya Gyula, Székely-Kocsárd.
16. G. Kovács István, M.-Valkó, Kolozs vm.
17. Magyar Zoltán, Jedd, Maros-Torda vm.
18. Máthé Sándor, Magyar-Hermány.
19. Muzsnai Ödön, Hagymás-Bodon, M.-Torda vm.
20. Rácz Lajos, Szatmár.
21. Régeni István, M.-Bikal, Kolozs vm.
22. Sebestyén Kálmán, Nagy-Borosnyó.
23. Serester Tamás, Bodola, Háromszék vm.
24. Székely János, Nagyenyed.
25. Szotyori Lajos, Alsócsernáton, Háromszék vm.
26. Tegző Ambrus, Sepsí Árkos, Háromszék vm.

27. Török István, Tuson, Kolozs vm.
28. Varga Béla, Nagy-Ajta, Háromszék vm.
29. Veszprémi Ferencz, Dés.

B) **Tanárjelöltek.**

IV. évesek.

1. Batta István, Beje, Gömör vm.
2. Gál Jenő, Vajda-Hunyad.
3. Görög Ferencz, Szászváros.
4. Kutasi Károly, Belényes-Sonkolyos, Bihar vm.
5. Nagy Géza, Hajdu-Nánás.
6. Sándor Pál. Alesuth, Fejér vm.
7. Szegedi Dezső, Székely-Udvarhely.

III. évesek.

1. Beczó Gyula, Brassó.
2. Gaál Pál, Szarvas, Békés vm. (ág. h. ev.)
3. Gretzmacher Jenő, Lócse, Szepes vm. (ág. h. ev.)
4. Király Sándor, Nagy-Enyed.
5. Osváth Gyula, Békés.
6. Péter Pál, Étfalva, Háromszék vm.
7. Szabó József, Szakácsi, Szilágy vm.
8. Weiszer Róbert, Eperjes, Sáros vm. (ág. h. ev.)
9. Zakariás Ödön, Magyarós, Udvarhely vm.

II. évesek.

1. Juhász Albert, Kaba, Hajdu vm.
2. Lux Lajos. Hajdu-Nánás, Hajdu vm.
3. Mornau Jakab, Uj-Verbász, Bács vm.
4. Nagy Imre, H.-K.-Szentimre, Bihar vm.
5. Nagyváthy Ferencz, Keék, Szabolcs vm.
6. Osváth Gedeon, Csenger, Szatmár vm.
7. Osváth Ödön, Mező-Madaras, Maros-Torda vm.
8. Szemerey Gergely, Kecskemét.

9. Tárczy Károly, Munkács, Bereg vm.
10. Zsigmond Ferencz, Kunhegyes, Jász-N.-Kún-Szolnok vm.

I. évesek.

1. Bartha Isván, Disznós-Horváth, Borsod vm.
 2. Benkő Ferencz, Maros Koppánd, Alsó-Fehér vm.
 3. Dóczy Ferencz, Debreczen.
 4. Janisch Lajos, Lajtafalu, Moson vm.
 5. Kiss Zoltán, Felső-Szálláspatak, Hunyad vm.
 6. Laurentzi Oszkár, Gyergyó-Szent-Miklós, Csík vm.
 7. Megyaszai István, Szászváros, Hunyad vm.
 8. Nagy Gyula, Kovászna, Háromszék vm.
 9. Nagy Jenő, Kéty, Esztergom vm.
 10. Szabó Árpád, Szentes, Csongrád vm.
 11. Széll Kálmán, Avas-Újváros, Szatmár vm.
-

Pályakérdések az 1903—1904. tanévre.

A tanári kar a f. é. jun. 20-iki ülésében az 1903—1904. tanévre a következő pályatételeket állapította meg:

1. *A bibliai tudományok köréből:*

A Jakab levele és a kegyelemből való megigazulás.

Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 kor.

2. *Systematika theologiából:*

Az ev. ref. egyház védelme a hazai szektákkal szemben.

Jut. a gr. Teleki és a Szász Domokos-alapból 70 kr.

3. *Az egyháztörténetből:*

A reformáció az erdélyi oláhok között.

Jut. a Szász Domokos-alapból 70 kor.

4. *A gyakorlati theologiából:*

a) Egyházi beszéd szabadon választott textus felett.

Jut. a Nagy Péter-alapból 40 kor.

b) Predikáció-műfordítás francia vagy német nyelvből.

Jut. a Nagy-Péter-alapból 40 kor.

c) A legjobb predikáció írójának és előadójának, a ki év-közben a homiletikai Seminariumon ilyennek találtatott, jutalma a Nagy Péter-alapból 30 kor. (Nyílt pályázat.)

5. *A bibliai nyelvekből szóbeli nyílt pályázatra:*

Jeremiás próféciája a héberből,

a Rómabeliekhez írott levél a görögből.

Jut. a Szász Domokos alapból 70 kor.

6. A héber nyelvből az I. éves theologusok között legtöbb előmenetelt tanusító ifju jutalmazására 32 kor.

7. A legjobb harmonium játzó jutalmazására 70 kor.

A pályamunkák idegen kézzel írva s jeligés levéllel ellátva *1904. május 1-én déli 12 óráig* adandók be a fakultás igazgatójához s ugyanott kell e megjelölt határidőig *a szóbeli nyílt pályázatokra és a harmonium-versenyre* jelentkezni.

A kitűzött határidőnél később sem pályamunkák, sem jelentkezések többé el nem fogadtatnak.

Értesítés az 1903—1904. tanévre vonatkozólag.

1. Az 1903—1904-ik tanév ünnepélyes megnyitása szeptember hó 13 án vasárnap d. e. 11 órakor lesz a fakultás épületének disztermében. A rendes előadások szeptember 14-én kezdődnek.

2. A felvételért való folyamodványok érettségi bizonyítvány-nyal, illetőleg annak hitelesített másolatával, vagy leczkekönyv-vel (index), hitelesített adókönyvi kivonattal és családi értesítő-vel felszerelten és a fakultás igazgatóságához czimzetten *foljó évi augusztus hó 24-ig* küldendők be. — Később érkezett folya-modványok nem vétetnek tekintetbe.

A folyamodványok felzetén megjelölendő a folyamodó la-kása és utolsó postája.

A folyamodók a beadásra kitűzött határidő után 8 nap alatt értesítettnek folyamodványaik miként történt elintézéséről.

A volt növendékeknek, a mennyiben nem jótéteményesek, elég csak levélben jelentkezniök.

Az állami jótéteményes bölcsészethallgatóknak évről-évre kell folyamodniok, a 2. pontban jelölt módon szerelve fel folyamod-ványaikat s azokat a Nagyméltóságu Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter urhoz intézetten a fakultás igazgatóságához kell be-küldeniök.

Aki azonban *augusztus 24-ig* nem jelentkezik, vagy nem folyamodik, eltávozottnak tekintetvén, helye mással töltetik be.

3. A jövő 1903—1904-ik tanévre a fakultás mélt. Elöljáró-sága a *theologus ifjak* felvételét illetőleg kimondotta, hogy *a hittanhallgatók közül a stipendiumban részesülők csak a 100—100 korona díjfizetők közé vehetők fel, míg a többiek — valamint az ujonnan jelentkezők is — a 100 50 kor. fizetők közé.* „Feles“ érettségi bizonyítvánnyal jelentkező theol. ifjak már azonnal vagy ösztöndíjra, vagy teljesen ingyenesen vehetők fel.

A theologus ifjakért — a kötelező tárgyak után az első félévben az egyetemi tandíjat a fakultás fizeti; a beiktatási díjat (10 kor.) azonban nem.

A hittanhallgatók részére tizenöt 200—200 koronás és egy 180 koronás ösztöndíj, továbbá a legáczió jótéteménye helyeztetik kilátásba.

4 *A bölcsészethallgatók* közül azokra nézve, kik eddig 300 korona kedvezményes díjfizetés mellett voltak az internatus tagjai, ez a 300 kor. kedvezményes díjfizetés fenntartatik; ellenben az *ujjonnan belépők csak 400 korona* rendes díj fizetése mellett vehetők fel. Az ellátási díjat három egyenlő részben (szept., január és április) kell fizetni.

A beiratás alkalmával a konviktusi és internatusi díjnak első harmada feltétlenül befizetendő s csak később, indokolt kérelemre engedélyezhet az igazgató havonkénti fizetést; de ekkor is csak ama feltétel mellett, *ha a díjak a hó első napján befizetnek*, mert különben *a jótétemény a hátrálékosoktól elvonatik*.

5. A beiratáskor minden egyes felvett növendék kivétel nélkül 20 korona beiratkozási, felszerelési, könyvtári sat. díjat tartozik fizetni, mely fizetés alól felmentés senkinek nem adatik; végül az intézeti törvények 1 példányát tartozik megvenni (40 fillér).

6. Az internátusba az 1903—1904-ik tanévtől kezdve az egyházkerületi közgyűlés határozatából *összesen 120 ifjú vétetik föl* és pedig *80 theologus és 40 tanárjelölt*. Az ifjak kettős és négyes szobákban nyernek elhelyezést s a megjelölt díjakért lakást (fűtéssel) és reggeli, ebéd és vacsorából álló étkezést kapnak.

Az ágyak matráczczal, vánkossal és pokróczczal fel levén szerelve, külön ágynemű hozása nem szükséges; de megengedtetik.

7. *A beiratások* a jövő tanévre szept. 10.—12-ik napjain lesznek.

8. A bennlakásra felvett ifjak *szeptember 10-étől* kezdve jöhetnek.

A tápintézetben a főzés szept. 10-én kezdődik.

Szeptember 9-ike előtt senki bennlakást és szept. 10-ike előtt senki kosztot az intézetben nem kaphat még külön kérelemre sem.

9. *A theologiai alap- és lelkészképesítő vizsgák* (káp-láni és papi vizsgák) *szeptember 7. 8. és 9. napjain* fognak megtartatni és pedig akként, hogy szept. 7—8-án az első és második lelkészképesítő, 9-én az alapvizsga.

E vizsgákra a jelöltek szeptember 6-án, illetőleg az alapvizsgát teendők szeptember 8-án tartoznak a fakultás igazgatójánál jelentkezni, nála okmányaikat (indexeket, illetőleg első papi vizsgai és szolgálati bizonyítványaikat) bemutatni és a képesítő vizsgák jelöltjei vizsgadíj czimén személyenként 10—10 koronát s a kiállítandó bizonyítványért külön 5 koronát lefizetni.

10. *A javító- és pótvizsgálatok* a beiratások ideje alatt, szept. 10—12. napjain lesznek. Az ezen napokon a szigorlatokat elmulasztók csak a tanári kartól külön kért és teljesen indokolt kérelemre nyert engedély mellett tehetnek később szigorlatot; de a kik szigorlataikat az előző tanév végén indokolatlanul elmulasztották letenni, az új tanév első felében semmiféle intézeti kedvezményes jótéteményben nem részesülhetnek.

11. Esetleges tudakozódások a theologiai fakultás igazgatójához intézendők (Kolozsvár, Emke-tér 1-ső szám).

Kolozsvárt, 1903. július 6.

Kenessey Béla,
a theol. fakultás igazgatója.
